

N:o 131.

Af herr **A. Ekman**, om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående revision af fattigvårdslagstiftningen.

I skrifvelse af den 12 maj 1899 har Riksdagen hos Konungen anhållit om utarbetande och framläggande för Riksdagen af förslag dels till sådan ändring eller förklaring af § 1 uti gällande förordning angående fattigvården, att rätten till fattigvård enligt nämnda paragraf utsträcktes till de fall, då man eller kvinna väl hade förmåga att förvärfva hvad till hans eller hennes uppehälle oundgängligen kräfdes, men uppenbarligen saknade krafter att förvärfva hvad som oundgängligen erfordrades för deras uppehälle, för hvilka han eller hon vore försörjningspliktig, dels ock till skärpta och mera effektiva bestämmelser mot familjeförsörjare, som af lättja eller liknöjdhet försummade sin försörjningsplikt. Förtydliganden eller ändringar i af Riksdagen sålunda angifven riktning skulle säkerligen vara ägnade att afhjälpa allvarliga brister i den nuvarande fattigvårdslagstiftningen. Äfven andra förhållanden synas dock påkalla en omarbetning af fattigvårdsförordningen, hvilken som bekant är af Kungl. Maj:t utgifven redan år 1871 och sålunda nu är mera än 30 år gammal. Äfven beträffande ändringar af några andra §§ i fattigvårdsförordningen, bland dem § 15, har Riksdagen i skrivelser till Kungl. Maj:t gjort framställning.

Den nuvarande tidpunkten synes mig vara särskildt lämplig för avvägbringandet af en revision af fattigvårdsförordningen i dess helhet. Detta icke blott ur den synpunkten, att numera medvetandet om de lyckligare lottades skyldigheter mot de fattiga i samhället är mera spriddt än hvad som för cirka 30 år sedan i verkligheten var fallet, utan äfven af det skäl, att man torde hafva all anledning att redan vid innevarande

års Riksdag förvänta framläggandet af en Kungl. Maj:ts proposition afseende en annan fördelning än den hittills gällande af de s. k. brännvinsmedlen och hvarigenom särskildt landsbygden skulle komma i åtnjutande af en väsentligt större andel i dessa medel och därigenom ock beredas ökad förmåga att bära de större utgifter, som måhända en ny, med vår tids humanare åskådning mera öfverensstämmande, fattigvårdsförordning skulle medföra.

Utan att kunna ingå på en behandling af alla de skäl, som kunna tala för en omarbetning af fattigvårdsförordningen i dess helhet tillåter jag mig att här anföra en del af de orsaker, som synas mig påkalla, att Riksdagen ej längre må inskränka sig till att endast påyrka en ny formulering af en eller annan paragraf.

I främsta rummet fästes då uppmärksamheten vid det tidigare såväl i Riksdagen som upprepade gånger i pressen framhållna inom olika delar af vårt land förekommande omänskliga förhållandet att underhållet af fattighjon genom offentlig auktion öfverlämnas till de lägst bjudande. Det barbariska i detta tillvägagående har så ofta och så kraftigt blifvit framhållet, att man måste förvånas öfver att ännu icke någon förändring i lag till hindrande af denna människohandel blifvit vidtagen. Skulle några exempel på de sorgliga förhållanden, som dessa auktioner medföra, ännu anses behöfliga, så finnas sådana af tillräckligt belysande beskaffenhet i den motion, som vid 1893 års riksdag väcktes i Andra Kammaren och som i riksdagstrycket erhållit nummer 106.

Äfven där fattigvården är på ett mänskligare sätt ordnad, tror jag, att de, som haft tillfälle att taga någon mera ingående kännedom af förhållandena, skola medgifva, att det mången gång inträffar, att de, som äro mest i behof af understöd, endast i otillräcklig grad erhålla sådant.

Enligt fattigvårdsförordningens 1 § skall nödortftig fattigvård lämnas den, som är oförmögen att genom arbete förvärfva hvad till lifvets uppehållande oundgängligen erfordras. Uppfattningen om hvad som menas med »nödortftig fattigvård» är emellertid inom olika orter väsentligt olika.

Förhållandena inom stadssamhällena, särskildt de större, torde härvidlag icke vara så otillfredsställande, om ock äfven där i enstaka fall missförhållanden i af mig afsedd riktning förekommit. Hvad däremot fattigvården på landsbygden vidkommer, så tror jag icke, att det kan förnekas, att där i synnerligen många fall vid bestämmandet af fattigunderstödet storlek tages så godt som uteslutande hänsyn till, hvad man

kan förmå den understödssökande att, åtminstone för tillfället, åtnöjas med, och att ringa om ens något afseende fästes vid hvad som erfordras för att understödet, om ock nödtorftigt, dock under för handen varande förhållanden må kunna anses *tillräckligt*. En följd häraf blir, dels att de till fattigunderstöd berättigade i många fall, för att kunna uppehålla sig, äfven nödgas påkalla den enskilda offervilligheten, dels ock att de, som äga förmåga att kraftigast framhålla sin egen belägenhet eller som lyckats förvärfva goda förespråkare inom fattigvårdsstyrelsen, komma i åtnjutande af ett större underhåll än andra, som äro i minst lika stort behof af understöd, men på grund af egen försagdhet och oförmåga att framhålla sin belägenhet låta sig nöja med ett icke nödtorftigt utan otillräckligt underhåll.

Att fastställa det understöd, som under alla förhållanden bör utgå, lär icke kunna låta sig göra, men mig synes, att ett stort steg till afhjälpande af det nu framhållna missförhållandet vore taget, om de understödsbehöfvande på grund af de olika behofven kunde af fattigvårdsstyrelserna hänföras till vissa klasser, inom hvilka underhållets *minimum* vore genom förordning fastställt, hvilket dock af fattigvårdsstyrelserna kunde öfverskridas, ehuru endast sålunda att alla till samma klass hörande understödstagare erhöilo lika stort understöd.

En sådan indelning af de understödstagande i klasser skulle göra det möjligt för dem själfva att på förhand bedöma storleken af det understöd, som skulle blifva dem beviljadt och på samma gång hindra fattigvårdsstyrelserna att för hvarje särskildt fall söka nedpruta understödet under hvad som kan anses rimligt. Fattigvårdsstyrelsen skulle endast hafva att på grund af den understödssökandes förhållanden afgöra, till hvilken klass han eller hon borde hänföras, och därmed vore understödets storlek bestämd, då detsamma vore för alla inom samma klass lika. Endast i de fall då understödet vore af tillfällig natur och utginge för visst ändamål, vid tillfällig sjukdom, för anskaffande af ved, skodon, medicin eller dylikt vore, enligt mitt förmenande, en sådan klassificering omöjlig, och fattigvårdsstyrelsen hade att vid sådana särskilda tillfällen jämväl bestämma understödets storlek.

Skulle ett sådant system som det af mig nu antydda vid en omarbetning af fattigvårdsförordningen befinnas tillämpligt, så synes mig, att de ifrågavarande klassernas antal lämpligen kunde bestämmas till följande tre med till beloppet högsta minimum för den första och lägsta för den tredje:

Klass I. Afseende full försörjning, omfattar personer, som äro helt ur stånd att bidraga till sitt eget uppehälle och ej hafva närskylda, som i någon mån kunna bidraga till deras utkomst. (I denna klass ingå alltså äfven samtliga i fattiginrättning under hel försörjning intagna personer, ehuru ej något understöd af dem kontant uppbäres utan helt utgår in natura.)

Klass II. Afseende större understöd, omfattar dem, som på grund af ålderdomssvaghet, sjukdom eller andra orsaker endast till någon ringa del kunna genom eget arbete bidraga till sitt uppehälle eller ock hafva närskylda i sådana omständigheter, att de till en mindre del kunna bidra till deras underhåll.

Klass III. Afseende mindre understöd, omfattar dem, som af under klass II anförda orsaker ej helt kunna försörja sig själfva, men dock genom eget arbete eller närskyldas understöd anses kunna förskaffa sig mera än hälften af hvad som för deras nödtorftiga uppehälle är nödvändigt.

I de flesta landskommuner torde särskild fattigvårdsstyrelse ej förefinnas, och under sådana förhållanden åligger det kommunalnämnden, att handhafva skötandet af kommunens fattigvård, men de många uppdrag af annan natur, som denna nämnd har åt sig anförtrodda, föranleda säkerligen att vid val af ledamöter i nämnden ej tillbörlig hänsyn tages till dessa ledamöters lämplighet att jämväl handhafva skötandet af fattigvården. Denna gren af nämndens verksamhet blir därför omfattad med vida mindre intresse och kanske äfven bristande sakkunskap, än om en särskild fattigvårdsstyrelse vore tillsatt. Mig synes därför, att det är värdt taga under öfvervägande, huruvida ej i hvarje kommun särskild fattigvårdsstyrelse ovillkorligen bör vara tillsatt.

Vid revision af fattigvårdsförordningen torde ock böra undersökas, huruvida icke en förenkling beträffande grunderna för bestämmande af understödstagares hemortsrätt kan åvägabringas. De orättvisor, som ofta äro en följd af de nuvarande bestämmelserna i detta hänseende, torde härigenom kunna undvikas eller åtminstone afsevärdt minskas.

I öfvervägande torde dock böra tagas huruvida icke den staten redan nu åliggande skyldigheten, att i vissa fall godtgöra fattigvårdssamhälle dess kostnader, kunde utsträckas, exempelvis till att äfven omfatta kostnaderna för vård af idioter och fallandesjuka.

Hvilka förändringar i fattigvårdsförordningen en omarbetning af densamma än må komma att medföra, så synes det vara önskvärdt, att

etterlevandet af förordningens föreskrifter öfvervakas, och att tillsyn öfvas däröfver att fattighjonerna verkligen så vårdas och bekomma det underhåll, som lagen föreskrifver. Detta lär icke lämpligen kunna ske utan inrättandet af en lämplig inspektion öfver landets fattigvård. I andra länder har man redan tidigare insett nödvändigheten häraf och sålunda finnes exempelvis i England ett särskildt ämbetsverk för kontrollerande af fattigvårdsstyrelsernas åtgöranden, under det att man i Finland inskränkt sig till, hvad som säkerligen äfven för våra förhållanden borde vara tillfyllest, anställandet af en inspektör för fattigvården.

Denna fråga har tidigare varit på tal inom Riksdagen och beröres särskildt såväl uti den af mig häröfvan omnämnda i Andra Kammaren 1893 väckta motionen n:o 106 som ock uti en vid samma riksdag och i samma kammare väckt motion, hvilken i riksdagstrycket erhållit nummer 95. I den förstnämnda af dessa motioner föreslås en sådan ändring i instruktionen för förste provinsialläkaren, att de jämväl skulle ägna tillsyn åt fattighus, fattiggårdar och arbetshus, eller med andra ord utöfva en slags inspektion öfver fattigvården i riket. Den sistnämnda motionen åter afser tillsättandet af en eller två fattigvårdsinspektörer för öfvervakande af fattigvårdsväsendet. I samband med en omarbetning af fattigvårdsförordningen torde frågan om åstadkommandet af en inspektion öfver fattigvårdsväsendet böra till pröfning upptagas.

Under hänvisning till hvad jag sålunda tillåtit mig anföra, hemställer jag,

att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till ny förordning angående fattigvården.

Stockholm den 28 januari 1905.

Axel Ekman.